

מבוי מפולש לרשות הרבים שבנהרדעא [ו' ע"ב "ההוא מבוי"-ז' ע"א "והכא לחומרא"]

הגמרא ממשיכה לברר את דין מבוי שמפולש לרשות הרבים, ומזכירה מבוי בנהרדעא שהוטלו עליו שתי חומרות (שיחשב כמפולש ולא סתום, ולתקנו יש לשים דלת ולא די בלחי או קורה), תוך כדי הגמרא דנה האם ניתן להחמיר שתי חומרות שמנוגדות זו לזו ברב הפוסק או במשמעות של הפסיקה.

ברייתא
ו' ע"א

מבוי עקום (מבוי בצורת ר שפתוח משתי צדדיו לרשות הרבים, צריך להציב לחי בכל פתח לרשות הרבים), **רב אמר: תורתו כמפולש** (במקום שבו המבוי מתעקם נחשב כפתח לרשות הרבים, כיוון שהוא מפולש לגמרי כפתח לרשות הרבים, ולכן יש לשים בעקמומיותו צורת הפתח שנחשבת כמחיצה לסגור את שני המבואות ולהחשיבם כסגורים משלוש רוחות) **ושמואל אמר: תורתו כסתום** (בעקמומיותו נחשב כסתום, ואין צורך להתירו, כיוון שרק בפתח ממש לרשות הרבים צריך היכר וצורת הפתח נועד רק למבוי שמפולש לרשות הרבים מצד לצד).

במבוי בנהרדעא בצורת ח' שהיה מפולש לרשות הרבים, פסקו חכמים בשביל לתקנו:
א. להעמיד לחי או קורה בשני הפתחים.
ב. להעמיד דלתות בשני מקומות העקמומיות!¹

למעשה פסקו כרב שמבוי הפתוח לרשות הרבים נחשב כמפולש (ויש לתקנו), ופסקו כשמואל שלתקן מבוי יש להעמיד דווקא דלת (כפסיקת בית הלל בשיטת חנניה, ולא די בלחי או קורה).

ברייתא
ו' ע"א

כיצד מערבין (עיר שיש בה רה"ר ברוחב 16 אמה ושישים ריבוא אנשים בלא חומה) **דרך רשות הרבים? עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן. חנניה אומר... בית הלל אומרים: עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן.**

רב: הלכה כתנא קמא (צורת הפתח ולחי). **שמואל: הלכה כחנניה** (דלת ולחי או קורה. כדעת בית הלל).

אם פסקו חכמים כרב שמבוי זה דינו כמפולש, מדוע לא פסקו כרב שהלכה כתנא קמא בברייתא ודי בצורת הפתח (ואין צורך בדלת). ואם פסקו כשמואל שסבר שהלכה כחנניה להצריך דלת בעקמומיות והרי שמואל פסק שמבוי מפולש נחשב כסתום! אלא בהכרח פסקו כרב שסובר שדינו כמפולש. וקשה כיצד חכמים החמירו גם את חומרא של רב וגם את החומרא של שמואל?

ברייתא

לעולם הלכה כבית הלל. והרוצה לעשות כדברי בית שמאי – עושה, כדברי בית הלל – עושה, מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל – רשע, מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל – עליו הכתוב אומר "הפסיל בחשך הולך". אלא אי כבית שמאי – כקוליהון וכחומריהון, אי כבית הלל – כקוליהון וכחומריהון. (יש לבחור שיטת פסיקה ועל פיה להחמיר ולהקל, ולא לבחור בכל פעם שיטת פסיקה אחרת)

הברייתא עצמה קשה, בתחילה נאמר "הלכה כבית הלל" ולאחר מכן נפסק שאפשר ללכת כשיטת בית שמאי!?

חכמים פסקו את דבריהם רק כשיטת רב, ובאמת די היה בצורת הפתח (כדברי תנא קמא בברייתא), ורב הונא אמר בשם רב: מעיקר הדין הלכה כתנא קמא, אך אין מורין כן הלכה למעשה, לכן יש להחמיר כדעת חנניה.

א. תחילת הברייתא שפסקה שהלכה כבית הלל נאמרה לאחר שבת-קול יצאה מהשמים (יג ע"ב) וקבעה שהלכה כבית הלל. המשך הברייתא נאמר לפני שיצאה בת קול ואז היה ניתן לבחור כאיזו שיטה לפסוק.

רב אדא גורס אחרת בשם רב: הלכה (כתנא קמא) ומורין כן, איך הוא יסביר את פסיקת חכמים במבוי שבנהרדעא? (לשיטתו פסיקתם היא כחומרא של רב וכחומרא של שמואל).

ב. הברייתא נאמרה לאחר שיצאה בת-קול, תחילתה כדעת חכמים שמשגיחים בבת-קול וסמכו על אמירתה לפסוק כבית הלל. המשכה כדעת רבי יהושע שטוען שפסיקת ההלכה "לא בשמים היא" (ב"מ נט ע"ב) ולכן אין כל משמעות לבת-קול.

ג. הברייתא סוברת שנפסקה הלכה כבית הלל, והובאה מחלוקת בית שמאי ובית הלל כדוגמא למחלוקת בהלכה, ללמדנו שבכל מחלוקת תנאים או אמוראים יש לבחור צד ועל פיו לפסוק, בין לקולא ובין לחומרא.

אהלות ב,ג

(כתוב בתורה "וכל אשר יגע... או בַּמַּת או בַּעֲצָם אָדָם... יִטְמָא" משמע שנגיעה בעצם שניכר שהיא שייכת לאדם מטמאת כטמא מת באוהל, ולכן רק נגיעה בגולגולת שלמה או בעמוד שידרה שלם של מת מטמאים באוהל) הַשְּׂדֵרָה וְהַגּוֹלְגוֹלֹת שֶׁחִסְרוּ (לא מטמאים בטומאת אוהל, אלא רק במגע ומשא), וְכִמָּה חִסְרוֹן בַּשְּׂדֵרָה? בֵּית שְׁמַאי אומרים: שְׂתֵי חוּלִיּוֹת (אך אם חסרה רק חוליא אחת מהשידרה עדיין היא מטמאת באוהל), וּבֵית הַלֵּל אומרים: חוּלְיָא אַחַת^[2]. וּבַגּוֹלְגוֹלֹת, בֵּית שְׁמַאי אומרים: כִּמְלֵא מְקַדְחָ^[3] (מקדח של רופאים שעושה חור בשיעור מטבע קטן, כמטבע סלע (בכורות לח ע"א)) וּבֵית הַלֵּל אומרים: כְּדִי שֶׁיִּנְטֹל מִן הַחַי וְנָמוּת (אפילו חור יותר קטן מבטל את טומאת אוהל מהגולגולת, דיו שיהיה בגודל חור שהורג אדם חי).

רבי שיזבי: לא ניתן להחמיר כשתי השיטות במקום ששתי החומרות סותרות זו את זו, כמחלוקת ב"ש וב"ה בטומאת אוהל באדם וטריפה בבהמה. בטומאה ב"ה מקלים מב"ש (במעט יותר מתבטל דין טומאת אוהל) ובאותם נתונים בטריפה ב"ה מחמירים מב"ש (במעט יותר הבהמה נפסלת כטריפה), אבל במקום ששתי השיטות אינן סותרות זו את זו (כחומרת רב ושמואל במבוי) – ניתן להחמיר.

שמואל

רב יהודה בשם שמואל: (מחלוקת בית שמאי ובית הלל בטומאת אדם) וְכֵן לַעֲנִין טְרִיפָה. (אם נחסר מהבהמה חלקים שייגרמו לה למוות תוך שנה היא פסולה לאכילה מדין "טריפה". כשם שנחלקו ב"ש וב"ה בטומאת אוהל באדם – כך נחלקו בהגדרת טריפה של בהמה. בחסרון שידרה בבהמה, לבית שמאי רק בחיסרון של שתי חוליות הבהמה טריפה ולבית הלל כבר בחסרון חוליה אחת. בחסרון גולגולת בהמה, לבית שמאי צריך חור בגודל של מטבע סלע כדי להגדירה כטריפה, ולבית הלל אף בפחות מכך).

רבי משרשיא: רבי עקיבא ליקט אתרוג (שנחשב כאילן) בא' בשבט בשנה השלישית (לשנות השמיטה), ועישר אותו גם במעשר עני (החשיב אותו כבן שלוש, כדעת בית שמאי) וגם במעשר שני (והחשיב אותו כבן שנתיים, כדעת בית הלל שרק בט"ו בשבט יגדל בשנה).

ראש השנה ב,א

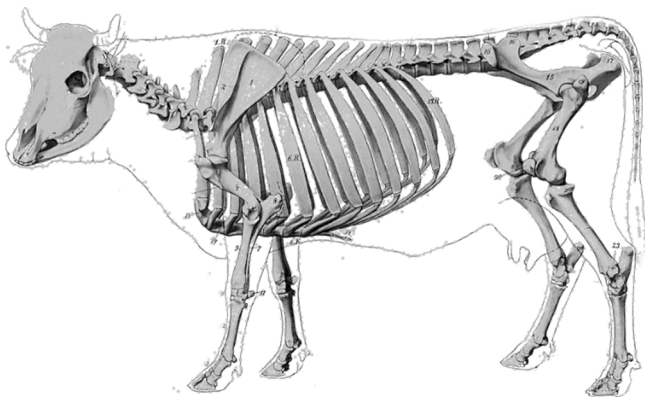
בְּאֶחָד בְּשִׁבְטֵי רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה לְאֵילָן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אומרים: בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בּו (בט"ו בשבט מתחילה שנה חדשה למניין הפירות).

משמע שניתן להחמיר גם בחומרות שסותרות זו את זו (שעישר רבי עקיבא שני עישורים, משמע שניתן להחמיר שאותו פרי יהיה גם בן שנתיים וגם בן שלוש)?

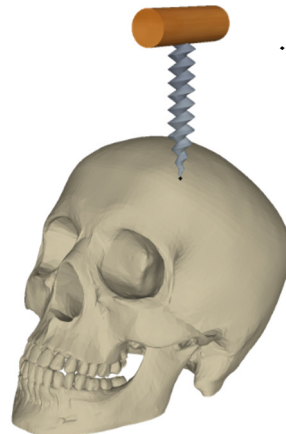
רבי עקיבא לא החמיר כשתי החומרות, אלא ביקש לעשות כבית הלל, אך הוא לא זכר האם הם סוברים שהשנה מתחדשת בא' בשבט או בט"ו בשבט, לכן החמיר לנהוג שני עישורים שסותרים זה את זה, אך במקום שניתן לברר או ההלכה ברורה אין לנהוג כשתי חומרות שסותרות זו את זו.

מבוי בנהרדעא בצורת ח' שחולק לשלושה מבואות נפרדים (שלכל מבוי יש שתי חצרות) בעלי שלוש רוחות סגורים באמצעות דלת

בית הלל: פרה חיה ששידרתה נחסרה חוליה או ניקב גולגלתה במעט – נפסלת לאכילה מדין טריפה

4.

בית שמאי: גולגולת של מת שניקבה בחור בקוטר מקדח של רופאים – אינה מטמאה בטומאת אוהל

3.

בית הלל: ניטלה אחת 33 חוליות השידרה – אינה מטמאה בטומאת אוהל